

میراث شهری

شماره ۴۶ بهار ۹۶

No.46 Spring 2017

۲۳-۵۲

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۹/۱

زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۳/۱۲

بررسی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی در مناطق روستایی با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) (مطالعه موردی مناطق روستایی شهرستان سرخه)

عباس ارغان* - استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

Evaluate and prioritize the factors affecting life satisfaction in rural areas using Analytical Hierarchy Process (AHP); Case study of rural areas Sorkhe city

Abstract:

Human behavior in geographical atmosphere is the reflection of the effect of objective processes and mental categories. Human judges about the life conditions based on his/her mental backgrounds and perceptions of the environment. On the one hand these judgments show the dreams and ambitions and on the other hand show the outside mind of human. Nevertheless, satisfaction can be considered as a judgment of the quality of life different parts of the environment. Outside of the mind environment consists of social, skeletal, and natural dimensions that in relation ship wait each other from the residential living atmosphere. Building the residential living space and its relation ship with different dimensions is the result of human function. And planed or a planned manipulation good or bad-in the residential living space; There for, human satisfaction from the environment shows the amounts of the goals there are achieved fur there more, satisfaction and disseats factation reflects people's participation in development's because people's participations in developments: because people's participation in developing programs makes the atmosphere more suitable for residents. The goal of this study is the identification of effective factors on villager's satisfaction and priorities of that people's view and village official's and with the help of analytic hierarchy process. Thus, firstly it is divided for four groups of social, economical, skeletal and natural and then priority was done. the results show that economical factors were the most important one among the official in village environment and social factor's were the most important among the villagers. at the end of the study, based on the research ,suggestion were provided.

Keywords: analytic hierarchy process-life satisfaction quality of life measurement of life quality villager's satisfaction rural development.

چکیده
رفتار انسان در فضای جغرافیایی انعکاس اثر فرایندهای عینی و مقوله‌های ذهنی است. انسان بر اساس پیش زمینه‌های ذهنی خود و برداشتی که از محیط پیرامون دارد، درباره وضعیت زندگی قضاوت می‌کند. این قضاوت‌ها از یک طرف آمال و آرزوها و از طرف دیگر کیفیت محیط خارج از ذهن او را نشان می‌دهند. با این اوصاف، میزان رضایتمندی می‌تواند به عنوان قضاوتی از سطح کیفی محیط زندگی ساکنان مناطق مختلف قلمداد شود. محیط زندگی خارج از ذهن شامل ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و طبیعی است که در ارتباط با یکدیگر فضای زیست سکونتی را شکل می‌دهند. خلق فضای زیست و چگونگی ارتباط ابعاد گوناگون آن، نتیجه عملکرد انسان و دخل و تصرف با برنامه یا بی برنامه «خوب یا بد» در فضای سکونتی بوده است. بنابراین، میزان رضایتمندی انسان‌ها از محیط زیست خود نشانگر میزان تحقق اهداف برنامه‌های تدوین یافته جهت بهبود وضعیت زندگی است. هم چنین رضایت و نارضایتی از محیط، میزان مشارکت مردم در تدوین توسعه رانیز متجلی می‌سازد؛ زیرا در صورت مشارکت مردم در تدوین برنامه‌ها، فضای حاصل برای ساکنان مطلوب‌تر خواهد بود. هدف مقاله حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت روستاییان و اولویت بندی آن ها با بهره گیری از نظرات مردم و مسئولان روستا و استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی می‌باشد. بدین منظور ابتدا با مطالعه جامع بر ادبیات موجود عوامل مؤثر در ۴ دسته اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و طبیعی دسته بندی و سپس اولویت بندی گردید. نتایج حاصله نیز نشان داد که عوامل اقتصادی مهم ترین عامل رضایت از زندگی در محیط روستا از دیدگاه مسئولین و عوامل اجتماعی به عنوان مهم ترین عامل رضایتمندی از دیدگاه روستائیان می‌باشد. در انتها نیز با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاداتی ارائه گردیده است.
واژگان کلیدی: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، رضایت از زندگی، کیفیت زندگی، سنجش کیفیت زندگی، رضایتمندی روستائیان، توسعه روستایی

در روستاهای شهرستان سرخه؛ عوامل مؤثر و درجه اهمیت هریک از عوامل در رضایتمندی روستائیان و میزان رضایتمندی ساکنان نواحی روستائی شهرستان سرخه بر حسب سن؛ جنس؛ تحصیلات و اولویت بندی عوامل بر اساس سطح کیفیت زندگی با استفاده از مدل فرایند تحلیل سلسنه مراتبی (AHP) مورد بررسی قرار گیرد.

۲- اهداف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت روستانشینان شهرستان سرخه و اولویت بندی این عوامل است.

اهداف فرعی تحقیق عبارت است از: ۱- تعیین میزان رضایتمندی از زندگی در محیط روستا؛ ۲- بررسی تأثیر جنسیت افراد بر رضایت از زندگی در روستا؛ ۳- بررسی تأثیر سن افراد بر رضایت از زندگی در روستا؛ ۴- بررسی تأثیر تحصیلات افراد بر رضایت از زندگی در روستا؛ ۵- شناسایی و اولویت بندی عوامل اقتصادی مؤثر بر رضایت از زندگی در روستا، ۶- شناسایی و اولویت بندی عوامل اجتماعی مؤثر بر رضایت از زندگی در روستا، ۷- شناسایی و اولویت بندی عوامل طبیعی مؤثر بر رضایت از زندگی در روستا، ۸- شناسایی و اولویت بندی عوامل کالبدی مؤثر بر رضایت از زندگی در روستا.

۳- فرضیات

به نظر می‌رسد بین عوامل طبیعی (شرایط آب و هوایی، منابع آب و خاک، پوشش گیاهی و چشم انداز و موقعیت طبیعی) با میزان رضایتمندی روستائیان رابطه معنی دار داشته باشد.

به نظر می‌رسد از دید مسئولان، بعد اقتصادی بیش از سایر ابعاد میزان رضایتمندی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۴- نوع روش تحقیق

هدف پژوهش حاضر، توصیف شرایط و پدیده‌های مورد بررسی به منظور شناخت بیشتر شرایط موجود و یاری رساندن به فرایند تصمیم‌گیری است، این تحقیق را بر اساس چگونگی به دست آوردن داده‌های

۱- مقدمه

رفتار انسان در فضای جغرافیایی انعکاس اثر فرایندهای عینی و مقوله‌های ذهنی است. انسان بر اساس پیش زمینه‌های ذهنی خود و برداشتی که از محیط پیرامون دارد، درباره وضعیت زندگی قضاوتش می‌کند. این قضاوتها از یک طرف آمال و آرزوها، و از طرف دیگر کیفیت محیط خارج از ذهن او را نشان می‌دهند. با این اوصاف، میزان رضایتمندی می‌تواند به عنوان قضاوتش از سطح کیفی محیط زندگی ساکنان مناطق مختلف قلمداد شود. مطالعات انجام شده نشان می‌دهد سنجش رضایتمندی مردم بیشتر در چهارچوب خدمات بهداشتی درمانی؛ رضایتمندی شغلی به صورت تک بعدی و عمده‌تاً در فضاهای شهری بوده و رضایتمندی مردم در مناطق روستائی و سنجش آن کمتر مورد توجه محققان قرار گرفته است. با توجه به سیل عظیم مهاجرت از روستا طی سالیان گذشته که دلیل اصلی آن کمبود امکانات رفاهی؛ کمبود اشتغال؛ کمبود خدمات ارائه شده به روستاییان و عدم رضایت آن‌ها از محیط روستائی است؛ و با عنایت به این که کیفیت و کمیت رفاه در سطح روستاهای جوامع روستائی به علت نبود یا کمبود خدمات اجتماعی و سایر خدمات دیگرمانند آموزش و بهداشت؛ آب آشامیدنی سالم؛ خدمات فنی و برق و راه‌های ارتباطی نامناسب است؛ روی هم رفته کیفیت زندگی و برخورداری از رفاه و رضایت مندی روستائیان در مقام مقایسه با زندگی شهری در سطح پائینی قرار دارد و با توجه به مطالعات میدانی که در روستاهای شهرستان سرخه صورت گرفته این واقعیت نیز مشاهده شده و اکثر روستاهای مورد مطالعه به علت عوامل فوق خالی از سکنه شده‌اند و روستائیان به شهرها مهاجرت نموده‌اند.

از این رو شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت روستاییان جهت فراهم نمودن رضایت آن‌ها و جلوگیری از مهاجرت‌های ویرانگر امری ضروری به نظر می‌رسد. لذا در این مقاله سعی شده است سطح رضایتمندی

مورد نظر می توان در زمرة تحقیقات توصیفی - تحلیلی به شمار آورد؛ و چون داده های مورد نظر از طریق نمونه گیری آماری از جامعه، برای بررسی ویژگی های جامعه مورد بحث جمع آوری می شود، روش پیمایشی نیز در این پژوهش مورد عمل بوده که بر اساس شرایط و مطالعه وضعیت موجود صورت گرفته است. تحقیق مورد نظر از نوع هدف، کاربردی به شمار می آید و علت آن بررسی فرایند رضایتمندی و کیفیت زندگی است که بر اساس امکانات موجود، تنگاههای در جامعه مورد مطالعه به دست می آید، و یافته هایی که در این پژوهش به دست می آید مبنای توصیه و پیشنهادهایی برای مسئولان محلی و ملی روزتا است که می تواند در جهت ارتقای کمی و کیفی خدمات ارائه شده به روزتا ایان مورد استفاده قرار گیرد.

در این تحقیق برای گردآوری داده ها از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. این پرسشنامه ها در میان نمونه انتخاب شده از خانوارهای روزتا ایان شهرستان سرخه انتخاب شده است. برای بررسی پیشینه تحقیق معیار عمل منابع اسنادی چون کتاب، اینترنت و مجلات و مقالات مورد استفاده قرار گرفته است. در این تحقیق برای نشان دادن ویژگی های جمعیت شناختی از آمار توصیفی استفاده شده است. با استفاده از این نتایج می توان فراوانی ها، درصد فراوانی ها، فراوانی نسبی و تجمعی هر کدام از ویژگی های نمونه را به دست آورد. هم چنین جهت تعیین میزان تأثیر جنسیت، سن، تحصیلات بر رضایت از آزمون آنوا استفاده گردید. هم چنین جهت اولویت بندی عوامل مؤثر بر رضایت که هدف اصلی این تحقیق می باشد از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) استفاده گردید.

۵- مبانی نظری توسعه روزتا ایان

تا کنون تعاریف زیادی درباره توسعه روزتا ایان مطرح شده است. بنا بر تعریف، توسعه روزتا ایان، جزئی از برنامه های توسعه هر کشور است که برای دگرگون

سازی ساخت اجتماعی- اقتصادی جامعه روزتا ایان به کار می روند. این گونه برنامه ها را که دولت ها و یا عاملان آنان در مناطق روزتا ایان پیاده می کنند، دگرگونی اجتماعی بر اساس طرح و نقشه نیز می گویند. این امر در میان کشورهای جهان سوم که دولت ها نقش اساسی در تجدید ساختار جامعه به منظور هماهنگی با اهداف سیاسی و اقتصادی خاصی به عهده دارند، نمود پیدا می کند. از سوی دیگر توسعه روزتا ایان را می توان عاملی در بهبود شرایط زندگی افراد متعلق به قشر کم درآمد ساکن روزتا و خودکفاسازی آنان در روند توسعه کلان کشور دانست (ازکیا، ۱۳۸۷، ص ۷).

کیفیت زندگی

در چند دهه اخیر، شناخت، اندازه گیری و بهبود کیفیت زندگی از اهداف عمده افراد، محققان، برنامه ریزان و دولت ها بوده است. این عرصه علمی و تحقیقاتی مورد توجه تعداد زیادی از رشته ها از جمله روانشناسی، پزشکی، اقتصاد، علوم محیطی، جامعه شناسی و جغرافیا بوده و از این روزت که بر اساس پایگاه داده های مؤسسه اطلاعات علمی، طی سال های ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۵ بیش از ۵۵ هزار تحقیق

در مورد کیفیت زندگی صورت گرفته است. بر اساس این تحقیقات، کیفیت زندگی در قالب اصطلاحی علمی مفهومی برای بررسی چگونگی تأمین نیازهای انسانی و نیز معیاری برای درک رضایت و عدم رضایت افراد و گروه ها از ابعاد مختلف زندگی است. از این رو، تحقیقات و مطالعات اخیر کیفیت زندگی بر دو روش شناسی عمده متتمرکزند: در روش شناسی اول، از شاخص های اجتماعی و اقتصادی قابل سنجش برای تعیین میزان و چگونگی تأمین نیازهای انسانی استفاده می شود؛ و در روش شناسی دوم، بر اساس گزارش های شخصی افراد از تجارت زندگی خود - که بهزیستی ذهنی نامیده می شود سطح رضایتمندی آن ها مورد بررسی قرار می گیرد. آن چه در اصطلاح، شاخص های عینی کیفیت زندگی نامیده می شوند، عموماً بر متغیرهای اجتماعی و

از زیبایی شاخص‌های کیفیت زندگی در روسیه به هر حال، هر کدام از این شاخص‌ها از کیفیت زندگی تصویری خاص ارائه می‌دهند، زیرا مفروضات هر کدام در خصوص ترکیب عوامل کیفیت زندگی متفاوت است. امروزه، بیشتر محققان بر این باورند که کیفیت زندگی تابعی ساده از ثروت مادی نیست؛ و به همین دلیل، آگاهی روزافزون نسبت به اهمیت عوامل دیگر - مانند عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، محیطی، و سلامت در جامعه - به جستجوی شاخص‌هایی از کیفیت زندگی انجامیده است که با شاخص‌هایی صرفاً مبنی بر تولید ناخالص داخلی تفاوت دارند. (کما و همکاران، ۱۹۷۶، ص. ۹۴).

زمینه فرهنگی افراد از دیگر عواملی است که در رابطه بین شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی دخالت می‌کنند؛ همین زمینه فرهنگی است که استاندارد مقایسه بر اساس شرایط عینی اندازه گیری شده را ارائه می‌کند. روی هم رفته، پیداست که باید شاخص‌های کیفیت زندگی ویژگی‌های زیر اداش ته باشند:

۱- به سیاست گذاران عمومی برای توسعه و ارزیابی

برنامه ها در همه سطوح فردی، خانوادگی، اجتماعی، استانی، کشوری و بین-المللی کمک کنند.

۲- بر مبنای سری‌های زمانی، امکان نظارت و کنترل در دوره‌های زمانی مختلف را داشته باشند؛ این موضوع برای سیاست عمومی در ارزیابی این که برای گروه‌های هدف چه اوضاع و شرایطی در حال بیرون است و نیز برای پیش‌بینی آینده سیار مهم است.

۳- دارای پایایی، اعتبار و حساسیت باشند.

۴- بر مبنای نظریه‌ای مناسب تهیه و تدوین شده باشند.

۵- قابل درک باشند و به ساده سازی اطلاعات پیچیده کمک کنند.

۶- در جامعه در حال تغییر، انعطاف پذیری داشته باشند (مالکینا- پیخ، ۲۰۰۸، ص ۵۵۸).

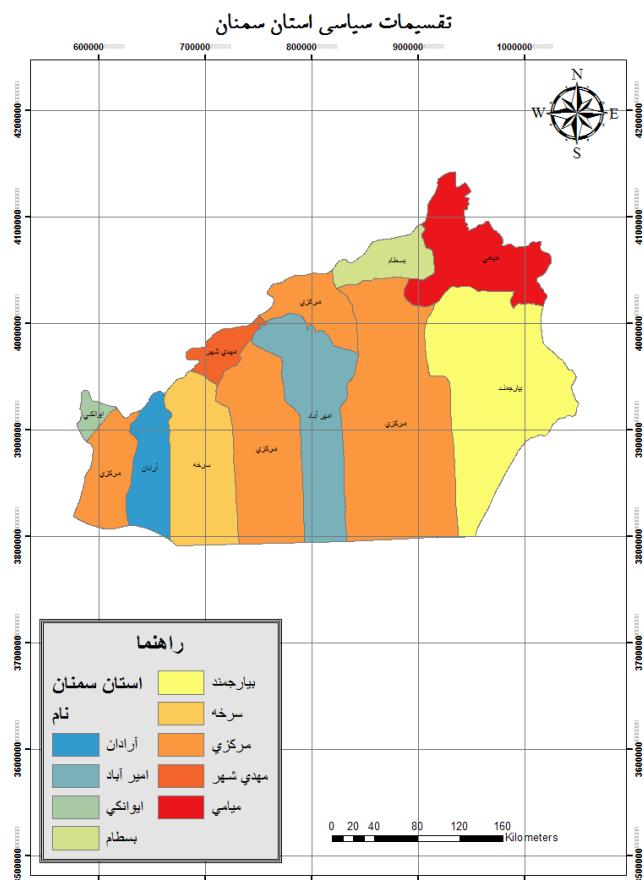
۶- بررسی منطقه مورد مطالعه

از نظر مختصات جغرافیایی، شهرستان سرخه در عرض جغرافیایی ۳۴ درجه و ۲۰ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۴۵ دقیقه شمالی از خط استوا و در طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۵۳ درجه و ۳۰ دقیقه شرقی از نصف النهار مبدأ واقع شده است. بخش سرخه ۱۱۳۸ متر از سطح دریا ارتفاع دارد و از مناطق بیابانی و نیمه بیابانی ایران است که میزان بارندگی سالیانه آن بطور متوسط ۱۱۰ میلی متر می باشد. دارای تابستانهای گرم و خشک و زمستانهای سرد و کم باران است. متوسط رطوبت نسبی %۴۳ گزارش شده است که این نوع آب و هوا در نوع کشت محصولات زراعی، پوشش گیاهی و معماری و نوع مصالح ساختمانی بکار رفته تاثیر داشته است. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت بخش بالغ بر ۱۴۸۵۳ نفر می باشد که ۹۷۱۱ نفر (۳۰۴۵ خانوار) در شهر سرخه و ۵۱۴۲ نفر (۱۶۱۴ خانوار) در روستا و ۴۷ مزرعه و مکان (مرغداری و کارخانجات) اسکان یافته اند که ده روستا دارای جمعیت بالای ۲۰ خانوار و دارای شورای اسلامی که ۸ روستا دارای دهیاری مصوب می باشند. شهرستان سرخه بر

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۳۷

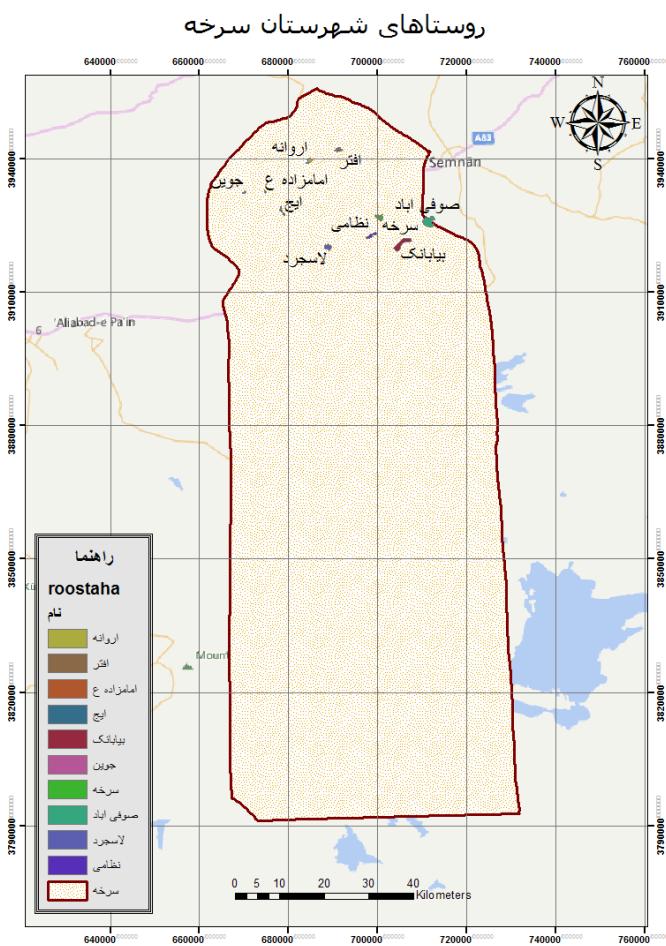

نقشه ۱. تقسیمات سیاسی استان سمنان

دارای آب و هوای گرم و خشک می باشد. جمعیت این دهستان بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۳۱۵۷ نفر می باشد.

۷- تحلیل و آنالیز یافته های تحقیق
بعد از این که داده ها از نمونه های جامعه آماری جمع آوری شد، مرحله بعدی آن است که داده ها جهت آزمون فرضیه ها تحلیل شود. نمودار زیر این مراحل را نشان می دهد و چهار مرحله از تحلیل داده ها را شامل: (۱) آماده سازی داده ها برای تحلیل، (۲) درک داده ها، (۳) آزمون برآنش داده ها و (۴) آزمون فرضیه مشخص می کند (سکاران، ۱۳۸۸، ص ۳۶۶).

اساس تقسیمات کشوری مرکب از شهر سرخه و دو دهستان لاسگرد و هفدر اشد. مطالعه صورت گرفته است. دهستان هفدر ۴ روستا را تحت پوشش دارد که مرکز آن روستای افتر است. این روستاهای عبارتند از: افتر، اروانه، مومن آباد و امامزاده عبدال... جمعیت این دهستان بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۲۹۸۵ نفر می باشد یک پاسگاه انتظامی در مرکز دهستان استقرار یافته و امنیت دهستان را تامین می نماید. دهستان لاسگرد به مرکزیت روستای لاسجرد در در غرب شهر سرخه قرار دارد که ۱۰ روستا به نامهای: لاسجرد، اسد آباد، ایج، جوین، صوفی آباد، بیابانک، عبدال آباد، امامزاده زید، نظامیان و دهاقین را تحت نفوذ خود دارد. دهستان لاسگرد از نظر اقلیمی

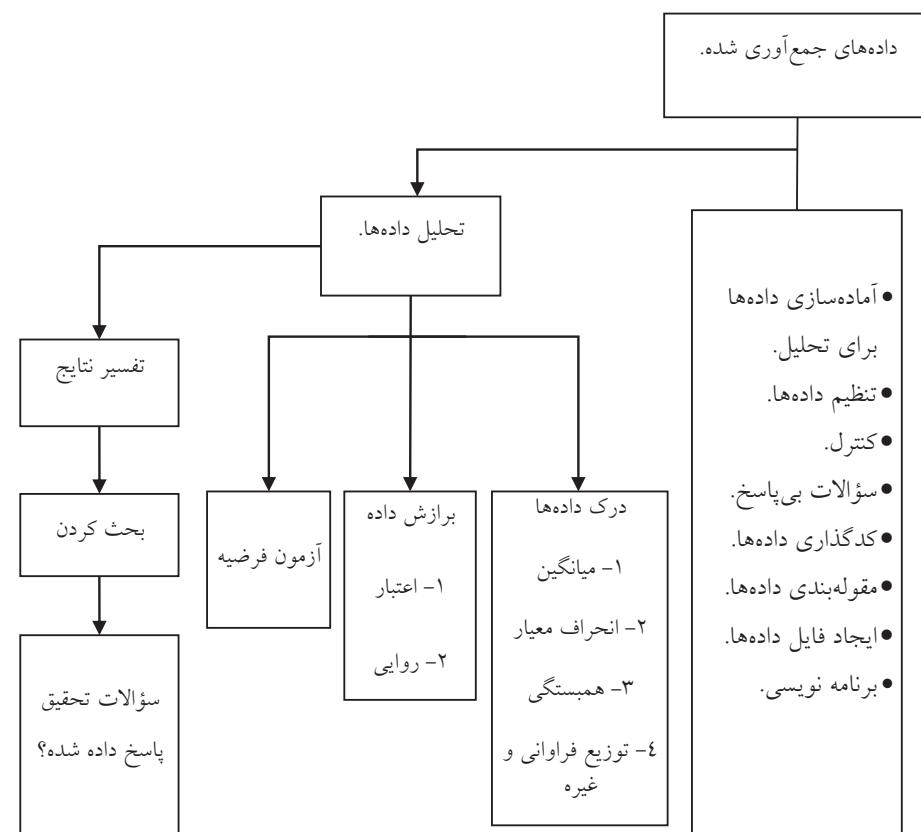

نقشه ۲. موقعیت جغرافیایی روستاهای شهرستان سرخه - ۱۳۹۴

اولویت بندی طبق جدول زیر انجام پذیرفت.
با توجه به جدول فوق رضایتمندی افراد از عوامل اجتماعی در بیشترین حد و از عوامل طبیعی در کم ترین حد قرار دارد. جهت سنجش میزان تأثیر ابعاد مختلف در رضایتمندی از رگرسیون گام به گام استفاده شده است.

با توجه به موارد فوق بعد اجتماعی بیشترین تأثیر را بر رضایتمندی داشته است و $57/2$ درصد از تغییرات رضایتمندی را تعیین می‌کند. پس از این

با توجه به این که در اکثر تحقیقات مرتبط با رضایتمندی بیان گردیده که نمره بالاتر از ۴ بیانگر رضایتمندی زیاد، نمرات بین ۳ تا ۴ رضایتمندی متوسط و نمرات کم تراز ۳ بیانگر رضایتمندی کم است لذا می‌توان بیان نمود که تنها رضایت افراد در خصوص مشارکت در انتخابات در سطح بالایی است. رضایت روستاییان از عوامل ۲ تا ۷ در حد متوسط و از سایر عوامل در حد کم می‌باشد. هم چنین میانگین ۴ بعد اصلی نیز محاسبه گردیده و

نمودار ۱. فرایند معمول جهت تحلیل داده ها؛ مأخذ: نگارنده.

جدول ۱. میزان رضایت روستاییان از عوامل مؤثر بر رضایتمندی و اولویت بندی عوامل؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

		عامل رضایتمندی		عامل رضایتمندی	
ردیف	ردیف	میانگین	ردیف	میانگین	ردیف
۱۳	۲/۷۳۲۱	نحوه اجرای طرح هادی	۱	۴/۱۰۵۳	مشارکت در انتخابات
۱۴	۲/۷۲۷۳	تصمیم گیری در امور روستا	۲	۳/۶۲۶۸	روابط با خویشاوندان
۱۵	۲/۶۶۰۳	نحوه دفع فاضلاب	۳	۳/۴۱۶۳	همیاری و همکاری
۱۶	۲/۶۳۶۵	چشم انداز و موقعیت طبیعی	۴	۳/۲۲۴۹	کیفیت و کیمی آب شرب
۱۷	۲/۶۳۶۴	فاصله روستا از مراکز خدماتی	۵	۳/۱۶۷۵	وضعیت ظاهري و کیفی مسکن
۱۸	۲/۶۱۷۲	میزان برداشت محصول	۶	۳/۴۸۱۱	کیفیت راه ارتباطی
۱۹	۲/۵۹۳۳	نحوه تأمین کالا از محل سکونت	۷	۳/۰۷۱۱۸	وضعیت معیشت
۲۰	۲/۵۷۸۹	درآمد	۸	۲/۹۹۵۲	میزان اراضی کشاورزی
۲۱	۲/۴۹۷۶	منابع آب کشاورزی	۹	۲/۹۸۰۹	امکانات دفع زباله
۲۲	۲/۴۶۸۹	خدمات آموزشی	۱۰	۲/۸۸۰۵	خدمات بهداشتی
۲۳	۲/۴۴۰۲	هزینه زندگی	۱۱	۲/۸۸۰۴	بافت فیزیکی روستا
۲۴	۲/۳۶۳۶	خدمات کشاورزی	۱۲	۲/۸۸۰۳	رضایت از شغل

جدول ۲. رتبه بندی عوامل ۴ گانه مؤثر بر رضایت افراد؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

رتبه	میانگین	عامل رضایتمندی
۱	۳/۰۶۰۱	عوامل اجتماعی
۲	۲/۹۲۴۶	کالبدی
۳	۲/۸۴۵۰	اقتصادی
۴	۲/۵۷۶۰	طبیعی

جدول ۳. ابعاد وارد شده و سهم هر بعد در مدل رگرسیون گام به گام؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

سهم هر بعد در تعیین بعد وابسته (درصد)	ضریب تعیین	ابعاد وارد شده به مدل در هر مرحله	مراحل
۵۷/۲	۰/۵۷۲	عوامل اجتماعی	گام اول
۲۷/۱	۰/۸۴۳	کالبدی	گام دوم
۱۰/۴	۰/۹۴۷	اقتصادی	گام سوم
۵/۳	۱	طبیعی	گام چهارم

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۴۰

هر سطر می باشد.

مرحله بعد نرمال سازی این ماتریس می باشد، که برای این منظور ابتدا جمع عناصر تک تک ستون ها را به دست آورده (سطر آخر) و سپس مقدار هر ماتریس را بر جمع ستون مربوطه تقسیم می کنیم. که این نتایج در جدول ۶ نشان داده شده است.^۰

همان طور که در جدول ۶ مشخص است عناصر قطر اصلی این ماتریس برابر ۱ می باشند، زیرا هر عنصر با خودش مقایسه می شود، ضمناً مقادیر زیر قطر اصلی معکوس عناصر متناظر در بالای قطر اصلی است. پس از به هنجار نمودن، برای محاسبه وزن نسبی هر شاخص میانگین حسابی هر سطر را محاسبه می کنیم یعنی مجموع عناصر سطر را بر تعداد یعنی ۸ تقسیم می کنیم. نتایج به صورت جدول ۷ خواهد بود. ستون سوم این جدول رتبه بندی عوامل کالبدی را نشان می دهد:

با توجه به جدول فوق و رتبه بندی صورت گرفته مشخص می گردد که کیفیت و کمیت آب شرب مهم ترین مانع کالبدی از دید مسئولان می باشد، هم چنین امکانات دفع زباله و کیفیت راه ارتباطی در اولویت بعدی قرار دارد. پس از این مراحل باید

عامل عامل کالبدی در رتبه بعدی قرار دارد. مقدار بتای به دست آمده برای بعد اجتماعی نشان می دهد که تغییر یک واحد بعد طبیعی به اندازه ۰/۴۲۴ از احراق معیار میزان رضایت از محیط سکونت گاه تأثیر می گذارد. هم چنین بعد کالبدی، بعد اقتصادی و بعد طبیعی به ترتیب بیشترین اثر خالص را در میزان رضایت دارند.

از میان ۳۰ سؤال تعییه شده در پرسشنامه، ۸ سؤال مربوط به مشکلات مربوط به عوامل کالبدی، ۴ سؤال مرتبط با مشکلات مربوط به عوامل طبیعی، ۵ سؤال در خصوص مشکلات مربوط به عوامل اقتصادی و ۹ سؤال مشکلات مربوط به عوامل اجتماعی و ۴ سؤال نهایی اولویت بندی این عوامل چهار گانه در مقایسه با یکدیگر است. اگر ۸ عوامل مربوط به مشکلات مربوط به عوامل کالبدی را با ۱۸ تا ۱۸ نشان می دهیم، این عوامل در جدول زیر نشان داده شده است.

اولین مرحله در روش تحلیل سلسله مراتبی به دست آوردن ماتریس تلفیق شده نمرات هر ۴۰ نفر پاسخگو می باشد که این ماتریس به صورت جدول ۵ می باشد. ستون آخر این جدول مجموع عناصر

جدول ۴. ضرایب رگرسیون گام به گام برای بررسی تأثیر ابعاد بر سطح رضایتمندی و اهمیت نسبی آن ها؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

بعاد وارد شده به مدل	ضریب رگرسیونی (B)	ضریب رگرسیونی (β)	استاندارد	خطای استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
عوامل اجتماعی	-0.250	-0.424	-0.400	446/۳	446/۳	-0.400
کالبدی	-0.250	-0.340	-0.400	215/۳	215/۳	-0.400
اقتصادی	-0.250	-0.259	-0.400	240/۳	240/۳	-0.400
طبیعی	-0.250	-0.290	-0.400	276/۶	276/۶	-0.400

جدول ۵. مشکلات مربوط به عوامل کالبدی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

مشکلات مربوط به عوامل کالبدی	
امکانات دفع زیباله	A1
نحوه دفع فاصلاب	A2
وضعيت ظاهری و کیفی مسکن	A3
نحوه اجرای طرح های	A4
بافت فیزیکی روستا	A5
کیفیت راه ارتباطی	A6
کیفیت و کیمی آب شرب	A7
فاصله روستا از مراکز خدماتی	A8

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۴۱

جدول ۶. ماتریس مقایسات زوجی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	عوامل کالبدی
1/0.633	0.7924	0.9852	1/0.599	1/2379	1/7442	1/4632	1	A1
0.7161	0.5626	0.6733	1/0.721	0.936	1/192	1	0.6834	A2
0.6427	0.4421	0.5461	0.9404	0.8755	1	0.8389	0.5733	A3
0.756	0.5624	0.6522	1/0.431	1	1/1422	1/0.684	0.8078	A4
0.689	0.4852	0.6253	1	0.9587	1/0.633	0.9328	0.6254	A5
1/1769	0.8043	1	1/0.993	1/5332	1/8311	0.1485	1/0.15	A6
1/385	1	1/2433	2/0.61	1/7781	2/257	1/7776	1/262	A7
1	0.722	0.8497	1/4513	1/3227	1/556	1/3965	0.9404	A8
7/429	5/372	6/5751	10/7662	9/6421	11/7858	8/6259	6/9073	جمع

است: اولین گام در محاسبه نرخ سازگاری به دست آوردن مقایسات زوجی ما سازگاری وجود دارد یا صورت که ماتریس مقایسات زوجی که آن را با D نشان می دهیم در وزن نسبی که آن را با W نشان می دهیم ضرب می نماییم. RI عدد استخراج شده از نرخ سازگاری را محاسبه کنیم تا مشخص شود که آیا میان مقایسات زوجی ما سازگاری وجود دارد یا خیر. اگر نرخ سازگاری کم تر از ۱/۰ باشد نشان دهنده این است که در مقایسات زوجی سازگاری قابل قبولی وجود دارد. مراحل و روش به دست آوردن نرخ سازگاری در ذیل توضیح داده شده

جدول ۷. ماتریس نرمال شده؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	عوامل کالبدی
۰/۱۴۳۱	۰/۱۴۷۵	۰/۱۴۹۸	۰/۱۴۸۵	۰/۱۲۸۴	۰/۱۴۸	۰/۱۶۹۶	۰/۱۴۴۸	A1
۰/۰۹۶۴	۰/۱۰۴۷	۰/۱۰۲۴	۰/۰۹۹۶	۰/۰۹۷۱	۰/۱۰۱۱	۰/۱۱۵۹	۰/۰۹۸۹	A2
۰/۰۸۶۵	۰/۰۸۲۵	۰/۰۸۳۱	۰/۰۸۷۳	۰/۰۹۰۸	۰/۰۸۴۹	۰/۰۹۷۳	۰/۰۸۳	A3
۰/۱۰۱۸	۰/۱۰۴۷	۰/۰۹۹۱	۰/۰۹۶۹	۰/۱۰۳۷	۰/۰۹۶۹	۰/۱۲۳۹	۰/۱۱۶۹	A4
۰/۰۹۲۷	۰/۰۹۰۳	۰/۰۹۵۱	۰/۰۹۲۸	۰/۰۹۹۴	۰/۰۹۰۲	۰/۱۰۸۱	۰/۰۹۰۵	A5
۰/۱۵۸۴	۰/۱۴۹۷	۰/۱۵۲۱	۰/۱۴۸۵	۰/۱۵۹	۰/۱۵۵۳	۰/۰۱۷۲	۰/۱۴۶۹	A6
۰/۱۸۶۴	۰/۱۸۶۱	۰/۱۸۹۱	۰/۱۹۱۴	۰/۱۸۴۴	۰/۱۹۱۵	۰/۲۰۶۱	۰/۱۸۲۷	A7
۰/۱۳۴۶	۰/۱۳۴۴	۰/۱۲۹۲	۰/۱۳۴۸	۰/۱۳۷۲	۰/۱۳۲	۰/۱۶۱۹	۰/۱۳۶۱	A8

جدول ۸. رتبه بندی عوامل کالبدی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

رتبه بندی عوامل	میانگین حسابی	عوامل کالبدی	عناصر
۲	۰/۱۴۷۴۷	امکانات دفع زباله	A1
۶	۰/۱۰۲	نحوه دفع فاضلاب	A2
۸	۰/۰۸۶۹	وضعیت ظاهری و کیفی مسکن	A3
۵	۰/۱۰۵۴۹	نحوه اجرای طرح هادی	A4
۷	۰/۰۹۴۹	بافت فیزیکی روستا	A5
۳	۰/۱۳۵۹	کیفیت راه ارتباطی	A6
۱	۰/۱۸۹۷	کیفیت و کمیت آب شرب	A7
۴	۰/۱۳۷۵	فاصله روستا از مراکز خدماتی	A8

جدول ۹. عوامل طبیعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

عوامل طبیعی	عناصر
منابع آب و خاک کشاورزی	A1
چشم انداز و موقعیت طبیعی	A2
آب و هوا	A3
پوشش گیاهی	A4

از جدول AHP است که با توجه به تعداد شاخص‌ها ۸ رتبه بندی این ۸ عامل با توجه به ستون ۴ جدول ۷ صورت می‌پذیرد. مراحل بیان شده مراحل انجام II بر RI مقدار سازگاری به دست می‌آید که برابر با کار توسط فرایند تحلیل سلسله مراتبی است. اولویت بندي عوامل و مشکلات مربوط به عوامل طبیعی نيز ۰/۰۱۰۶۱ می باشد و چون کوچکتر از ۰/۱ می باشد نشان دهنده سازگاری است همان طور که بیان شد به همین شرح صورت می‌پذیرد. مطالعه تحقیقات

جدول ۱۰. ماتریس مقایسات زوجی مربوط به عوامل طبیعی؛ مأخذ:

محاسبات نگارنده

۴	۳	۲	۱	عوامل طبیعی
۱/۱۴۰	۱/۱۶۴	۱	۱/۲۳۰	A۱
۰/۹۵۸	۱	۰/۸۵۸	۰/۹۴۴	A۲
۱/۰۶۹	۱/۰۵۹	۰/۸۹۴	۱	A۳
۱	۱/۰۴۳	۰/۸۷۶	۰/۹۳۵	A۴
۴/۱۶۷	۴/۲۶۶	۳/۶۲۸	۴/۱۰۹	مجموع

جدول ۱۱. ماتریس مقایسات زوجی مربوط به عوامل طبیعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۴	۳	۲	۱	عوامل طبیعی
۰/۲۷۴	۰/۲۷۳	۰/۲۷۵	۰/۲۹۹	A۱
۰/۲۳	۰/۲۳۴	۰/۲۳۶	۰/۲۳	A۲
۰/۲۵۷	۰/۲۴۸	۰/۲۴۶	۰/۲۴۳	A۳
۰/۲۴	۰/۲۴۴	۰/۲۴۱	۰/۲۲۸	A۴

جدول ۱۲. ماتریس نرمال شده مربوط به عوامل طبیعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

رتبه بندی عوامل	میانگین حسابی	عوامل طبیعی	عناصر
۲	۰/۲۴۸۵	منابع آب و خاک کشاورزی	A۱
۱	۰/۲۸۰۲۵	چشم انداز و موقعیت طبیعی	A۲
۴	۰/۲۳۲۵	آب و هوا	A۳
۳	۰/۲۳۸۲۵	پوشش گیاهی	A۴

جدول ۱۳. رتبه بندی عوامل طبیعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

سؤالات مربوط به عوامل اقتصادی	
درآمد	A۱
میزان برداشت محصول	A۲
میزان اراضی کشاورزی	A۳
هزینه زندگی	A۴
نحوه تامین کالا از محل سکونت	A۵

جدول ۱۴. عوامل ۵ گانه اقتصادی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۵	۴	۳	۲	۱	عوامل اقتصادی
۰/۹۵۸۷	۱/۱۶۱۳	۱/۳۷۱	۱/۲۰۹۶	۱	A۱
۰/۷۹۲۵	۰/۹۴۲۴	۱/۱۳۲۶	۱	۰/۸۲۶۷	A۲
۰/۷۶۴۲	۰/۸۱۴۶	۱	۰/۸۸۲۹	۰/۷۲۹۸	A۳
۰/۸۴۹۷	۱	۱/۲۲۷۵	۱/۰۴۷۶	۰/۸۶۱۱	A۴
۱	۱/۱۷۶۹	۱/۳۰۸۵	۱/۲۶۱۷	۱/۰۴۳	A۵
۴/۳۶۵۱	۵/۰۹۵۲	۶/۰۳۹۶	۵/۴۰۱۸	۴/۴۶۰۴	جمع

جدول ۱۵. ماتریس مقایسات زوجی مربوط به عوامل اقتصادی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۵	۴	۳	۲	۱	عوامل اقتصادی
۰/۲۱۹۶	۰/۲۲۷۹	۰/۲۲۷	۰/۲۲۳۹	۰/۲۲۴۲	A۱
۰/۱۸۱۶	۰/۱۸۵	۰/۱۸۷۵	۰/۱۸۵۱	۰/۱۸۵۳	A۲
۰/۱۷۵۱	۰/۱۵۹۹	۰/۱۶۵۶	۰/۱۶۳۴	۰/۱۶۳۶	A۳
۰/۱۹۴۷	۰/۱۹۶۲	۰/۲۰۳۲	۰/۱۹۳۹	۰/۱۹۳	A۴
۰/۲۲۹	۰/۲۳۱	۰/۲۱۶۷	۰/۲۳۳۵	۰/۲۳۳۸	A۵

جدول ۱۶. ماتریس نرمال شده مربوط به عوامل اقتصادی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

رتبه بندی عوامل	میانگین حسابی	عوامل اقتصادی	عناصر
۲	۰/۲۲۴۵	درآمد	A۱
۴	۰/۱۸۴۹	میزان برداشت محصول	A۲
۵	۰/۱۶۵۵	میزان اراضی کشاورزی	A۳
۳	۰/۱۹۶۲	هزینه زندگی	A۴
۱	۰/۲۲۸۸	نحوه تامین کالا از محل سکونت	A۵

میری شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۴۴

با توجه به اولویت بندی بالا چشم انداز و موقعیت طبیعی طبیعی مهم ترین عامل طبیعی در ایجاد رضایت روستاپیان از دید مسئولان است. منابع آب و خاک کشاورزی در رتبه دوم قرار دارد. پوشش گیاهی و آب و هوانیز به ترتیب در رتبه های سوم و چهارم قرار گرفته اند. محاسبه نرخ سازگاری برای این عامل نیز همانند فرایند فوق الاشاره انجام و نرخ سازگاری برابر با $۰/۰۹۲$ گردید و با توجه به این امر که عدد حاصله کم تر از $۰/۱$ است سازگاری تایید

پیشین ۲ عامل را به عنوان عوامل و مشکلات مربوط به عوامل طبیعی معرفی نمود این ۲ عامل را با ۱A و ۲A نشان می دهیم، که در جدول ۱۰ بیان شده است.

ماتریس تلفیق شده نمرات ۴۰ نفر مسؤول پاسخ دهنده به شرح جدول ۱۰ است و ماتریس نرمال شده برابر است با:
وزن نسبی هر شاخص و رتبه بندی عوامل در جدول ۱۱ نشان داده شده است.

جدول ۱۶. رتبه بندی عوامل اقتصادی؛ ماخذ: محاسبات نگارنده

مشکلات مربوط به عوامل اجتماعی	
خدمات کشاورزی	A۱
خدمات آموزشی	A۲
خدمات بهداشتی	A۳
مشارکت در انتخابات	A۴
همیاری و همکاری	A۵
روابط با خویشاوندان	A۶
وضعیت معیشت	A۷
شغل	A۸
تصمیم‌گیری در امور روستا	A۹

جدول ۱۷. عوامل ۹ گانه اجتماعی؛ ماخذ: محاسبات نگارنده

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	عوامل اجتماعی
۰/۸۴۷۹	۰/۶۴۲۱	۰/۹۷۲۹	۰/۸۳۲	۱/۰۰۴۳	۰/۷۴۸۷	۰/۷۵۹۸	۰/۹۶۴۸	۱	A۱
۰/۸۸۴۶	۰/۶۵۲۲	۱/۰۰۸۴	۰/۹۲۶۷	۱/۰۴۱	۰/۸۰۵۸	۰/۸۱۱۱	۱	۱/۰۳۶۵	A۲
۱/۰۵۴۴	۰/۷۷۷۴	۱/۲۳۷۹	۱/۱۰۴۶	۱/۲۹۶۹	۰/۹۳۲۷	۱	۱/۲۳۳	۱/۳۱۶۱	A۳
۱/۱۲۵۵	۰/۸۵۶۹	۱/۲۸۹۵	۱/۱۸۶۷	۱/۳۵۰۱	۱	۱/۰۷۲۱	۱/۲۴۰۹	۱/۳۳۵۵	A۴
۰/۸۹۱۹	۰/۶۱۶۳	۰/۹۷۵	۰/۸۶۰۶	۱	۰/۷۴۰۷	۰/۷۷۱۱	۰/۹۶۰۶	۰/۹۹۵۶	A۵
۰/۹۳۴۵	۰/۷۵۱۶	۱/۱۱۱۵	۱	۱/۱۶۱۹	۰/۸۴۲۶	۰/۹۰۵۲	۱/۰۷۹۱	۱/۲۰۱۸	A۶
۰/۹۰۵۲	۰/۶۶۴۹	۱	۰/۸۹۹۷	۱/۰۲۵۷	۰/۷۷۵۶	۰/۸۰۷۸	۰/۹۹۱۶	۱/۰۲۷۸	A۷
۱/۳۶۷۴	۱	۱/۵۰۴	۱/۳۳۰۴	۱/۶۲۲۷	۱/۱۶۷۱	۱/۲۸۶۳	۱/۵۳۳۲	۱/۶۰۲۳	A۸
۱	۰/۷۳۱۲	۱/۱۰۴۶	۱/۰۷	۱/۱۲۱۲	۰/۸۸۸۵	۰/۹۴۸۴	۱/۱۳۰۴	۱/۱۷۹۴	A۹
۹/۰۱۱۴	۶/۶۷۶۶	۱۰/۲۰۳۸	۹/۲۱۰۷	۱۰/۶۲۳۸	۷/۹۰۱۷	۸/۳۶۱۸	۱۰/۱۳۳۶	۱۰/۶۹۵	جمع

روستا است. درآمد و هزینه زندگی در رتبه های بعدی قرار دارند. نرخ سازگاری برای عوامل فوق نیز محاسبه گردید که مقدار حاصله برابر با ۰/۰۰۰۳ است که میان عوامل شده و نشان دهنده این است که میان عوامل سازگاری وجود دارد. عوامل اجتماعی ۹ عامل را در بر می گرفت که این عوامل را با ۱A تا ۹A نشان می دهیم

ماتریس تلفیق شده نمرات ۴۰ نفر مسول پاسخ دهنده در خصوص عوامل اجتماعی به شرح زیر است:

و ماتریس نرمال شده حاصله برابر است با: وزن نسبی هر شاخص و رتبه بندی عوامل در جدول زیر نشان داده شده است.

بر اساس جدول فوق نحوه تامین کالا از محل سکونت مهم ترین عامل اقتصادی از دید مسئولان دست می آید:

می گردد. عوامل ۵ گانه اقتصادی به عنوان سومین عامل بررسی گردید، این ۵ عامل را با ۱A تا ۵A نشان دهیم جدول زیر نشان دهنده عوامل ۵ گانه اقتصادی است.

ماتریس تلفیق شده نمرات ۴۰ نفر مسول پاسخ دهنده در خصوص عوامل اقتصادی به شرح زیر است:

و ماتریس نرمال شده حاصله برابر است با: وزن نسبی هر شاخص و رتبه بندی عوامل در جدول زیر نشان داده شده است.

بر اساس جدول فوق نحوه تامین کالا از محل سکونت مهم ترین عامل اقتصادی از دید مسئولان دست می آید:

جدول ۱۸. ماتریس مقایسات زوجی مربوط به عوامل اجتماعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	عوامل اجتماعی
۰/۰۹۴۱	۰/۰۹۳۶	۰/۰۹۵۴	۰/۰۹۰۳	۰/۰۹۴۵	۰/۰۹۴۸	۰/۰۹۰۹	۰/۰۹۵۲	۰/۰۹۳۵	A۱
۰/۰۹۸۱	۰/۰۹۷۷	۰/۰۹۸۸	۰/۱۰۱	۰/۰۹۸	۰/۱۰۲	۰/۰۹۷	۰/۰۹۸۷	۰/۰۹۶۹	A۲
۰/۱۱۷	۰/۱۱۶۵	۰/۱۲۱۳	۰/۱۱۹۹	۰/۱۲۲۱	۰/۱۱۸	۰/۱۱۹۶	۰/۱۲۱۷	۰/۱۲۳۱	A۳
۰/۱۲۴۹	۰/۱۲۸۳	۰/۱۲۶۳	۰/۱۲۸۸	۰/۱۲۷۱	۰/۱۲۶۵	۰/۱۲۸۲	۰/۱۲۲۴	۰/۱۲۴۹	A۴
۰/۰۹۹	۰/۰۹۳۳	۰/۰۹۵۶	۰/۰۹۳۴	۰/۰۹۴۱	۰/۰۹۳۷	۰/۰۹۴۲	۰/۰۹۴۸	۰/۰۹۳۱	A۵
۰/۱۰۳۷	۰/۱۱۲۶	۰/۱۰۹	۰/۱۰۸۶	۰/۱۰۹۴	۰/۱۰۶۶	۰/۱۰۸۳	۰/۱۰۶۵	۰/۱۱۲۴	A۶
۰/۱۰۰۴	۰/۰۹۹۶	۰/۰۹۸	۰/۰۹۷۷	۰/۰۹۶۶	۰/۰۹۸۲	۰/۰۹۶۶	۰/۰۹۷۹	۰/۰۹۶۱	A۷
۰/۱۵۱۷	۰/۱۴۹۸	۰/۱۴۷۴	۰/۱۴۴۴	۰/۱۵۲۷	۰/۱۴۷۷	۰/۱۵۳۸	۰/۱۵۱۳	۰/۱۴۹۸	A۸
۰/۱۱۱	۰/۱۰۹۵	۰/۱۰۸۳	۰/۱۱۶۲	۰/۱۰۵۵	۰/۱۱۲۴	۰/۱۱۳۴	۰/۱۱۱۶	۰/۱۱۰۲	A۹

جدول ۱۹. ماتریس نرمال شده مربوط به عوامل اجتماعی؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

رتبه بندی عوامل	میانگین حسابی	عوامل اجتماعی	عنصر
۹	۰/۰۹۳۵۷	خدمات کشاورزی	A۱
۶	۰/۰۹۸۶۵	خدمات آموزشی	A۲
۳	۰/۱۱۹۹	خدمات بهداشتی	A۳
۲	۰/۱۲۶۴	مشارکت در انتخابات	A۴
۸	۰/۰۹۴۲۵	همیاری و همکاری	A۵
۵	۰/۱۰۸۵۵	روابط با خویشاوندان	A۶
۷	۰/۰۹۷۸۹	وضعیت معيشیت	A۷
۱	۰/۱۴۹۸۷	شغل	A۸
۴	۰/۱۱۰۹۱	تصمیم‌گیری در امور روستا	A۹

دریس شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

■ ۴۶ ■

است:

ماتریس نرمال شده این ۴ عامل نیز به شرح زیر است:

و در نهایت وزن نسبی هر شاخص و رتبه بندی عوامل ۴ گانه در جدول زیر نشان داده شده است با توجه به رتبه بندی صورت گرفته عوامل اقتصادی از بیشترین اهمیت برخوردارند، عوامل اجتماعی، عوامل کالبدی و عوامل طبیعی در رتبه های بعدی قرار دارند. برای این ۴ عامل نیز شاخص سازگاری محاسبه شده برابر با ۰/۰۰۰۴۳۱۷ می باشد و چون کم تراز ۰/۱ است نشان دهنده وجود سازگاری است. با توجه به نتیجه حاصل شده می توان بیان

با توجه به جدول بالا شغل مهم ترین عامل و دغدغه اجتماعی در رضایت روستاییان از دید مسئولان است، مشارکت در انتخابات و خدمات بهداشتی در رتبه های بعد قرار دارند. نرخ سازگاری برای این ۹ عامل نیز محاسبه و برابر با ۰/۰۰۰۱۴ گردید و با توجه به این که مقدار حاصله کم تراز ۰/۱ است سازگاری میان این عوامل تأیید گردید. در نهایت به رتبه بندی و مقایسه میان ۴ عامل کالبدی، طبیعی، اقتصادی و اجتماعی پرداخته شد تا مهم ترین آن ها شناسایی گردد. این عوامل در جدول زیر نشان داده شده است.

ماتریس مقایسات زوجی این ۴ عامل به شرح زیر

جدول ۲۰. عوامل ۴ گانه؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

عوامل ۴ گانه	
عوامل اقتصادی	A۱
عوامل اجتماعی	A۲
عوامل طبیعی	A۳
عوامل کالبدی	A۴

جدول ۲۱. ماتریس مقایسات زوجی مربوط به عوامل ۴ گانه؛ مأخذ:

محاسبات نگارنده

عوامل ۴ گانه				
۴	۳	۲	۱	
۱/۵۸۶۲	۲/۲۲۵۱	۱/۲۰۹۶	۱	A۱
۱/۳۹۶۷	۲/۰۵۶۷	۱	۰/۸۲۶۷	A۲
۰/۷۲۳۴	۱	۰/۴۸۶۱	۰/۴۴۹۴	A۳
۱	۱/۳۸۲۳	۰/۷۱۵۹	۰/۸۳۰۴	A۴
۴/۷۰۶۳	۶/۶۶۴۱	۳/۴۱۱۶	۲/۹۰۶۵	جمع

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۴۷

جدول ۲۲. ماتریس نرمال شده عوامل ۴ گانه؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

عوامل ۴ گانه				
۴	۳	۲	۱	
۰/۳۳۷	۰/۳۳۳۹	۰/۳۵۴۶	۰/۳۴۴۱	A۱
۰/۲۹۶۸	۰/۳۰۸۶	۰/۲۹۳۱	۰/۲۸۴۴	A۲
۰/۱۵۳۷	۰/۱۵۰۱	۰/۱۴۲۵	۰/۱۵۴۶	A۳
۰/۲۱۲۵	۰/۲۰۷۴	۰/۲۰۹۸	۰/۲۱۷	A۴

جدول ۲۳. رتبه بندی عوامل ۴ گانه؛ مأخذ: محاسبات نگارنده

عنصر	عوامل اجتماعی	میانگین حسابی	رتبه بندی عوامل
A۱	عوامل اقتصادی	۰/۳۴۲۳۹	۱
A۲	عوامل اجتماعی	۰/۲۹۵۷۴	۲
A۳	عوامل طبیعی	۰/۱۵۰۲۲	۴
A۴	عوامل کالبدی	۰/۲۱۱۶۶	۳

مدیریت توسعه روستایی در سطح ملی، منطقه ای و محلی (سیاست گذاری، برنامه ریزی، هماهنگی در اجرا، نظارت و ارزشیابی)، ۱۱- عدم یکپارچگی و انسجام در برنامه ها و اقدامات اجرایی سازمان های مختلف در مناطق روستایی.

بنابراین اگر به این اعتقاد رسیده ایم که روستاهای توسعه ای همه جانبی دست یابند باید نقش مردم را در برنامه هایی توسعه روستایی جدی بگیریم زیرا غیبت مردم در برنامه ها یعنی عدم تحقق برنامه های توسعه روستایی که در تحقیق حاضر نیز نشان داده شده است، هرمیزان که نقش و مشارکت مردم در برنامه های توسعه روستایی دیده شده به همان میزان روستا توسعه یافته تر گردیده و بالعکس آن نیز صادق بوده یعنی هر میزان روستاهای توسعه پایین بر خوردار بوده مشارکت مردم نیز در برنامه های توسعه روستایی کمتر بوده است.

فرضیه دوم: از دید مسئولان، بعد اقتصادی بیش از سایر ابعاد میزان رضایتمندی را تحت تأثیر قرار می دهد.

با بهره گیری از فرایند تحلیل سلسله مراتبی فرضیه فوق مورد تأیید واقع گردید، عوامل اقتصادی با میانگین ۳۴٪ رتبه اول را به خود اختصاص داده است. پس از این عامل به ترتیب عوامل اجتماعی (میانگین ۲۹٪)، عوامل کالبدی (میانگین ۲۱٪) و عوامل طبیعی (میانگین ۱۵٪) از بیشترین اهمیت از دید مسئولان برخوردار هستند. اقتصاد روستایی جنبه های زندگی مادی ساکنان روستا را در بر می گیرد و شامل کلیه فعالیت های اقتصادی است که نیازهای مادی روستاییان را تأمین می نماید. در روستاهای موردمطالعه، اقتصاد روستایی بر پایه کشاورزی و دامداری استوار بوده و در طول چند دهه اخیر، فعالیت های صنعتی و خدماتی نیز در سطح محدود در این روستاهای گسترش یافته است و با توجه به بررسی ها از دیدگاه مسئولین، نحوه تأمین کالا از محل سکونت با میانگین ۲۲٪ مهم ترین عامل اقتصادی مؤثر در رضایت به شمار می رود که

نمود که فرضیه دوم تحقیق که دلالت بر این امر داشت که عوامل اقتصادی مهم ترین عامل رضایت روستانشینان از دید مسئولان روستا می باشد مورد تایید واقع گردید.

۸- آزمون فرضیات

فرضیه نخست: عوامل طبیعی (شرایط آب و هوایی، منابع آب و خاک، پوشش گیاهی و چشم انداز و موقعیت طبیعی) با میزان رضایتمندی روستائیان رابطه معنی دار دارد.

با توجه به آزمون های فرایند سلسله مراتبی که در یافته های تحقیق صورت پذیرفت و با در نظر گرفتن جدول ۱۹ ملاحظه می گردد فرضیه فوق مورد تأیید قرار نگرفت و عوامل اجتماعی از بیشترین تأثیر بر رضایت روستاییان برخوردار است. شغل، خدمات آموزشی، بهداشتی، مشارکت در تصمیم گیری و ... از عوامل اجتماعی هستند که باید مدنظر مسئولان در برنامه ریزی ها قرار گیرند زیرا از دید روستاییان این عوامل نقشی تعیین کننده در ماندگاری در محیط روستا دارد.

به طور کلی در بخش مشکلات اجتماعی می توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱- فقدان مشارکت نهادینه مردم در فرآیند توسعه روستایی (در واقع نقش مردم در برنامه ریزی ها نادیده گرفته می شود). ۲- ذهنیت وابستگی روستاییان به تصمیم گیری های بیرونی، ضعف مهارت های رهبری و سازماندهی در میان روستاییان. ۳- پایین بودن اعتماد به نفس روستاییان برای تصمیم گیری های اساسی. ۴- مهاجرت بی رویه روستاییان بالاخص جوانان و تولیدکنندگان و نخبگان روستایی در واقع تخلیه روستاهای نخبه ها. ۵- پوشش بسیار ضعیف نظام تامین اجتماعی و خدمات رفاهی و پوشش های بیمه ای در مناطق روستایی. ۶- تشدید بیکاری دائمی و فصلی در روستاهای نقصان در نهادسازی در مناطق روستایی و عدم شکل گیری مدیریت مشارکتی کارآمد. ۷- نقصان در نهادسازی در مناطق روستایی و دوگانگی و عدم تعادل در ساختار اقتصادی بین شهر و روستا و توزیع نامتعادل امکانات زندگی و درآمد میان روستاییان و شهروندان، ۸- فقدان یک نظام مطلوب

- ۹- پیشنهادات و راه کارهای اجرایی
  - ۱- افزایش بودجه و سرمایه‌های ملی، محلی و تشویق برای خودیاری، همیاری و سرمایه گذاران خصوصی در جهت ایجاد فعالیت‌های اقتصادی ماندگار به منظور ایجاد فرصت‌های اشتغال جدید.
  - ۲- تشویق و گسترش مشارکت روستائیان در اجرای طرح‌های وام‌های کم بهره با کمک بنیاد مسکن و مسئولان محلی و ملی.
  - ۳- افزایش کارایی کشاورزی از طریق حذف محصولات ناسازگار با طبیعت و کاهش روش‌های سنتی به منظور هدر نرفتن هزینه‌ها و منابع.
  - ۴- تشویق به مشارکت مردم در برنامه ریزی‌ها و تغییر روش برنامه ریزی برای مردم به برنامه ریزی با مردم.
  - ۵- راهبردی ترین راهکارها را می‌توان در مشارکت دوسویه دولت و مردم خلاصه نمود که این امر از طریق مطالعه علمی، تلفیق دانش بومی و رسمی، همکاری دولت و مردم امکان پذیر است.
  - ۶- تشکیل و تقویت نهادهای غیر دولتی، تشكل های مردمی و محلی برای مشارکت بیشتر در توسعه محلی.
  - ۷- تشویق جوانان تحصیل کرده و بهره گیری از دانش آنان جهت برنامه ریزی‌های توسعه روستایی.
  - ۸- ایجاد زیر ساخت‌های لازم جهت توسعه مراکز ICT روستایی.
  - ۹- ایجاد تیم‌های حفاظتی جهت بازدید دوره‌ای از تأسیسات آب، برق و گاز روستاهای علی‌الخصوص در فصول سرد.
  - ۱۰- بهره گیری از مهندسان مجروب جهت مقاوم سازی خانه‌های روستایی.
  - ۱۱- رفع موانع موجود در جهت گاز رسانی به روستاهایی که هنوز از این نعمت بزرگ بی بهره اند.
  - ۱۲- تلاش سازمان حفاظت محیط زیست و منابع طبیعی در جهت حفظ پوشش طبیعی و تدوین

علت این امر پراکندگی و کمبود خدمات در روستاهای می باشد (بخصوص نیازهای اساسی و معاش روستائیان). و درآمد روستائیان با میانگین ۰/۲۲۴۵ به عنوان دومین عامل اقتصادی مؤثر بر رضایتمندی آن‌ها شناخته شده است و عمدۀ منبع درآمد روستائیان محدوده مورد مطالعه از طریق کشاورزی تأمین می گردد که این عامل به عنوان مهم ترین محور اقتصادی در روستاهای به عوامل زیادی چون آب، خاک، وابسته است اما خشکسالی‌های اخیر موجب افت سطح زیر کشت و کاهش درآمد روستائیان شده است. سومین عامل اقتصادی مؤثر در رضایت روستاییان شهرستان سرخه، هزینه‌های زندگی با میانگین ۰/۱۹۶۲ است که ارتباط مستقیم با درآمد دارد در این زمینه پیچیدگی نیازها، تنوع خواسته‌های افراد روستایی که بیشتر در قشر جوان وجود دارد اصل مهمی به شمار می‌رود در وله‌های چهارم میزان برداشت محصولات با میانگین ۰/۱۸۴۹ است که این امر نیز ارتباط تنگاتنگی با عوامل طبیعی، و سطح زیر کشت دارد. عامل پنجم در عوامل اقتصادی میزان اراضی کشاورزی است که میانگین ۰/۱۶۵۵ را به خود اختصاص داده است. این عامل نیز با سایر عوامل دیگر در ارتباط می‌باشد و با توجه به بررسی‌های به عمل آمده در روستاهای مورد مطالعه، روستائیان اظهار داشتند که میزان اراضی کشت در روستاهای بسیار زیاد است ولی آن چه که موجب عدم رضایتمندی آن‌ها شده است فقدان آب کشاورزی است که در این راستا مسئولان باید در برنامه ریزی‌های خود این مسئله را مد نظر قرار دهند به طور کلی مولفه‌های اقتصادی و عوامل سنجیده شده به طور زنجیروار ارتباط تنگاتنگی را با یکدیگر دارند. و این عوامل در کم و کیف جمعیت روستایی و میزان رضایتمندی آن‌ها نقش مؤثر و تعیین کننده‌ای را ایفا می‌کنند بنابراین این مؤلفه‌ها باید در برنامه ریزی‌های روستایی مورد توجه مسئولان برنامه ریز قرار گیرد.

- دفتر سیاسی و انتخابات استانداری سمنان.
- ۹- آمار و اطلاعات هواشناسی استان سمنان (۱۳۹۰)، اداره کل هواشناسی استان سمنان.
- ۱۰- جمعه پور، محمود (۱۳۸۹)، مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی: دیدگاهها و روشها، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- ۱۱- حاجی هاشمی، سعید، (۱۳۸۶)، توسعه و توسعه نیافتگی: روش تفکر و عقلانیت در توسعه، نشر وسیان.
- ۱۲- حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۸۹)، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت
- ۱۳- خاکی، غلامرضا، (۱۳۷۸)، روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سالکان.
- ۱۴- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۳)، مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، انتشارات قومس.
- ۱۵- رهنورد، فرج الله، (۱۳۸۲)، توانمندسازی کارکنان، گامی به سوی مشتری مداری، فصلنامه فرایند مدیریت و توسعه، سال ۱۷، شماره ۵۹، صص ۳۷-۲۸.
- ۱۶- سازمان برنامه و بودجه استانداری سمنان، (۱۳۸۵).
- ۱۷- سالنامه آماری استان سمنان، (۱۳۸۶-۱۳۹۰)، دفتر آمار و اطلاعات استانداری سمنان.
- ۱۸- سرمهد، زهره، (۱۳۸۱)، روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه.
- ۱۹- سعیدی، عباس (۱۳۸۸)، مبانی جغرافیای روستایی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها.
- ۲۰- شکویی، حسین، (۱۳۹۰)، دیدگاههای نو در جغرافیای شهری، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها.
- ۲۱- شناسنامه آبادی های شهرستان سمنان (۱۳۸۵).
- ۲۲- عبدی، عباس و گودرزی، محسن (۱۳۷۸)، تحولات فرهنگی در ایران، انتشارات روش.
- ۲۳- غفاری، غلامرضا و امیدی، رضا (۱۳۹۰)، کیفیت راهکارهایی جهت افزایش پوشش گیاهی.
- ۱۳- ایجاد سیستم بهداشتی و مطابق با استانداردهای موجود جهت دفع فاضلاب در روستاها.
- ۱۴- واگذاری مسئولیت های اجرایی و مدیریتی به بانوان به ویژه بانوان تحصیلکرده روستایی در جهت مرتفع نمودن امور مربوط به بانوان و سایر امور.
- ۱۵- تشویق خیرین جهت ساخت مراکز بهداشتی درمانی و آموزشی روستایی جهت رضایتمندی بیشتر روستائیان.

منابع و مأخذ

- ۱- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۷)، توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، نشر نی.
- ۲- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۸)، جامعه شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی ایران، انتشارات اطلاعات، چاپ نهم.
- ۳- ارغان، عباس و مجتبایی، بابک (۱۳۹۴)، امکان سنجی بهسازی بافت با ارزش روستایی- دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه ریزی، معماری و شهرسازی، بصورت الکترونیکی، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، <http://www.civilica.com/Paper-GPACONF.۲.html>.

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۵۰

- ۴- ارغان، عباس؛ یعقوب حق پناه و پانته آبوزری، (۱۳۹۲)، نقش برنامه ریزی و گردشگری شهری در توسعه پایدار شهری، نخستین همایش ملی مدیریت یکپارچه شهری و نقش آن در توسعه پایدار، سندج، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سندج.
- ۵- ارغان، عباس، نورانی، سید یاسین (۱۳۹۴)، نقش گردشگری در توسعه اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی، سومین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان.
- ۶- آسایش، حسین (۱۳۸۷)، اقتصاد روستایی، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۷- آمار و اطلاعات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان سمنان (۱۳۷۰).
- ۸- آمار و اطلاعات تقسیمات استان سمنان (۱۳۹۰).

زندگی شاخص توسعه اجتماعی، نشر شیرازه.
۲۴- مطیعی لنگرودی، حسن (۱۳۸۶)، برنامه
ریزی روستایی با تأکید بر ایران، انتشارات جهاد
دانشگاهی.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۶ بهار ۹۶
No.46 Spring 2017

۵۱

